

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีขั้นตอนและผลการวิจัย สรุปได้ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผลการวิจัย
5. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

1.2 เพื่อศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

1.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 166 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 117 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่ และ มอร์แกน (ยูทช ไทเวอร์รณ. 2545 : 104 ; อ้างอิงจาก Krejcie & Morgan. 1970. **Journal of Education and Psychological Measurement.** pp. 607-608) ได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ตรวจสอบ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ของการวิจัย จากนั้นนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ในแต่ละตอนของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นด้านคุณลักษณะผู้นำ เท่ากับ .95 และมีค่าความเชื่อมั่นด้านทักษะการบริหารงาน เท่ากับ .97

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยขอหนังสือรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมด เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ระหว่างวันที่ 6 กรกฎาคม ถึง 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 จากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 117 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 117 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

2.4.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ

2.4.2 วิเคราะห์คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม

2.4.3 วิเคราะห์ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม

2.4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำและทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

3. สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยสรุป ได้ดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีคุณลักษณะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านฐานะทางสังคม ด้านบุคลิกภาพ ด้านสุขภาพ และด้านสติปัญญา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ ดังนี้

3.1.1 คุณลักษณะผู้นำด้านความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ การปฏิบัติงาน อุทิศเวลาในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพตามแผน และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนงาน และนโยบาย

3.1.2 คุณลักษณะผู้นำด้านฐานะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เป็นผู้ที่มีความร่วมมือกับส่วนรวม และบุคคลอื่นในการปฏิบัติงาน สามารถสร้างฐานะตนเองและครอบครัว ได้อย่างมั่นคง และมีเกียรติมีการศึกษาคือเป็นที่ยอมรับ และยกย่องของคนทั่วไป ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถเข้าสังคมและกับบุคคลอื่นได้ทุกระดับ

3.1.3 คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ มีความเสียสละ เอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำงาน และวางตัวได้เหมาะสมกับบุคคล เวลา โอกาส และสถานที่ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีกริยา วาจาสุภาพอ่อนโยน

3.1.4 คุณลักษณะผู้นำด้านสุขภาพของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ มีหน้าตาสดชื่นแจ่มใสมองโลกในแง่ดี มีความคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง ตื่นตัวอยู่เสมอ และมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เป็นผู้มีอารมณ์มั่นคง ไม่เคร่งเครียด

3.1.5 คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ สามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และมีความคิดหลักการที่มีเหตุผล มีความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความสนใจเรียนรู้เรื่องวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีทักษะการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ย

มากไปหาน้อยคือทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคนิคและทักษะด้านความคิดรวบยอด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ ดังนี้

3.2.1 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ความสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้อย่างดีตามสถานการณ์ การสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรโดยเท่าเทียมกัน และให้การยกย่องชมเชยบุคลากรในโอกาสต่าง ๆ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถประยุกต์ความคิดของบุคลากรไปใช้ในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสม

3.2.2 ทักษะด้านเทคนิคของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การส่งเสริมบุคลากรให้มีความก้าวหน้าเหมาะสมกับความรู้ความสามารถการแนะนำหรือให้การสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนางาน และการวางแผนปฏิบัติงานตามโครงการของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนา

3.2.3 ทักษะด้านความคิดรวบยอดของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การมอบหมายหน้าที่การบังคับบัญชาตามลำดับชั้นอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม สามารถกำหนดนโยบาย จุดประสงค์และขอบข่ายงานได้อย่างเหมาะสม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างถูกต้อง ยุติธรรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถสร้างนวัตกรรมในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา

3.3 คุณลักษณะผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านเทคนิคสูงที่สุด รองลงมาคือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ ดังนี้

3.3.1 คุณลักษณะผู้นำด้านสุขภาพของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านเทคนิคสูงที่สุด รองลงมา คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด ตามลำดับ

3.3.2 คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านเทคนิคสูงที่สุด รองลงมา คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด ตามลำดับ

3.3.3 คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงาน อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านเทคนิคสูงที่สุด รองลงมา คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด ตามลำดับ

3.3.4 คุณลักษณะผู้นำด้านความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านเทคนิคสูงที่สุด รองลงมา คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด ตามลำดับ

3.3.5 คุณลักษณะผู้นำด้านฐานะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านเทคนิคสูงที่สุด รองลงมา คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด ตามลำดับ

4. อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

4.1 จากผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะผู้นำสูงสุดในด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านฐานะทางสังคม ด้านบุคลิกภาพ ด้านสุขภาพ และด้านสติปัญญา นั้น ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยเป็นรายด้าน ดังนี้

4.1.1 ด้านความรับผิดชอบ ผลการวิจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาคือ ผู้ที่เป็นหัวหน้าหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้คือ ให้เด็ก เยาวชน ประชาชนที่เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข ดังนั้นผู้บริหารเป็นผู้ที่ต้องมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากมาย ต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อความก้าวหน้าทางวิชาการรวมทั้งปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง แสดงให้เห็นว่าจุดหมายของการศึกษาย่อมเหนือกว่าจุดหมายของตน รู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ควบคุมให้งานสำเร็จอย่างมีคุณภาพ ดำเนินการให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามนโยบาย สอดคล้องกับการศึกษาของบาร์นาร์ด (Barnard, 1968 : 92-102) ที่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำไว้ว่า ผู้นำที่ดีต้องมีความรับผิดชอบ เช่นเดียวกับการศึกษาของ แคมป์เบลล์ (Campbell) (อาคม วัชโรสง. 2547 : 46) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของผู้นำเกี่ยวกับความรับผิดชอบไว้ว่า ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบสูงและชอบ

แสวงหาความรับผิดชอบ ผู้นำต้องฝึกทักษะที่จะรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเองที่จะ รับผิดชอบงานต่าง ๆ ที่ท้าทายความสามารถของตน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เอकिन (Eakin, 1997 : 96) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเซนต์หลุยส์ (St. Louis) พบว่า คุณลักษณะของผู้นำอยู่ในระดับมากและคุณลักษณะที่จำเป็นต้องมีและทำให้ประสบความสำเร็จ คือ ความรับผิดชอบ เช่นเดียวกับ แก้วตา ไทรงาม และคณะ (2548 : 6) ที่กล่าวถึงผู้นำว่า ควรมีคุณลักษณะเป็นมืออาชีพ โดยเฉพาะต้องมีความรับผิดชอบ เช่นเดียวกับ จำลอง นักพ่อน (2543 : 61-63) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารมืออาชีพต้องมีความรับผิดชอบสูง โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อ การปฏิบัติงาน

4.1.2 ด้านฐานะทางสังคม ผลการวิจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นั้น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ตำแหน่งผู้บริหาร สถานศึกษาต้องมีคุณสมบัติ ด้านฐานะทางสังคม การศึกษาสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทุกคนในหน่วยงาน เพื่อสร้างความเชื่อถือและ เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลภายนอก ส่วนการเข้าสังคม ของคนในแต่ละระดับ ต้องมีพิธีรีตองแตกต่างกันออกไปตามสถานการณ์นั้น ๆ โดยเฉพาะผู้นำต้อง รู้จักการประนีประนอม ต้องให้ความร่วมมือกับบุคคลอื่น ความร่วมมือถือเป็นเรื่องสำคัญมากใน การเป็นผู้นำ เพราะต้องสามารถชักจูงให้ผู้ร่วมงานตั้งใจทำงานหรือทำตามผู้นำด้วยความเต็มใจ ซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สต็อกคิลล์ (Stogdill, 1974 : 74-75) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำที่ดีต้องมี คุณสมบัติด้านฐานะทางสังคมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งฐานะทางสังคม หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ การทำงานเป็นภาพลักษณ์ของบุคคล โดยส่วนรวมมองเห็นและได้รับการยอมรับ ซึ่งจำแนกได้ 5 ประการคือ ต้องการร่วมมือกับผู้อื่น สามารถแสดงค่าความเป็นที่ยอมรับของสังคม เข้าสังคมได้ดี มีความยืดหยุ่นต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับ เป็นที่เคารพนับถือ และสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สกาวรัตน์ สุสุข (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เขต 3 ตามความคิดเห็นของ ครูในสถานศึกษาเขตเดียวกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านการให้ความช่วยเหลือความร่วมมือกับ ส่วนรวม และด้านการให้การยอมรับนับถือ

4.1.3 ด้านบุคลิกภาพ ผลการวิจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความเสียสละ เอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน นั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญเกี่ยวกับ บุคลิกภาพในเรื่องความเสียสละ เอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน เป็นลักษณะทางจิตใจ ซึ่งสังเกตได้ ก่อนข้างยาก แต่จำเป็นสำหรับผู้นำที่ต้องฝึกให้มีในจิตใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า คนที่มีลักษณะดี มีคุณธรรมย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จได้มาก บุคลิกภาพสร้างความมั่นใจ สง่างาม บุคลิกภาพ

ช่วยสร้างเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล ผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพดีย่อมได้รับการนับถือจาก ผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2540 : 39-40) ที่ได้ กล่าวถึงคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพของผู้บริหาร อันได้แก่ ความเสียสละ ศรัทธาความเห็นอกเห็นใจ มีความเมตตา บุคลิกภาพเหล่านี้ก่อให้เกิดความชื่นชอบแก่ผู้อื่น มีเสน่ห์ให้คนรัก เช่นเดียวกับ ภาวิศาราศรีสุทธี (2546 : 71-80) ที่ได้เสนอคุณลักษณะที่ผู้นำควรจะมี คือ ภูมิธรรม เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของผู้นำทุกประเภท เพราะถ้าขาดภูมิธรรมจะทำให้เกิดความเสียหายต่อองค์กร คุณลักษณะ ผู้นำที่มีภูมิธรรม คือ เป็นผู้ที่เสียสละ เป็นผู้ที่มีความปรารถนาที่จะทำดี เป็นผู้มี ความเชื่อมั่นในตนเอง มีพรหมวิหารสี่ หนักแน่น เข้าใจตนเองและบังคับตนเองได้

4.1.4 ด้านสุขภาพ ผลการวิจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีหน้าตาสดชื่น แจ่มใส มองโลกในแง่ดี นั้น ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ การเป็นผู้บริหารต้องพบกับบุคคลหลากหลายต้องอยู่ในสายตาของคนหมู่มากทั้งในยามปกติ และติดต่อ ี่องงาน ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีบุคลิกลักษณะที่ดี มีหน้าตาสดชื่น แจ่มใส มองโลกในแง่ดี คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง เพื่อให้บุคคลอื่นพึงพอใจ และเกิดความเชื่อถือศรัทธา สอดคล้องกับผล การศึกษาของ สมชาย เทพแสง(2543 : 20-23) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ต้องมี 20 P นั้นคือ Personality ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพที่ดีตั้งแต่การแต่งกาย การเดิน ยิ้มแย้มแจ่มใส มี มารยาท วางตัวเหมาะสม เช่นเดียวกับบาร์นาร์ด (Barnard. 1968 : 92-102) ที่ได้กล่าวถึงคุณสมบัติ ของผู้นำ ควรมีชีวิตชีวา และทนทาน หมายถึง ความคล่องแคล่ว ว่องไว ตื่นตัวอยู่เสมอ พร้อมเสมอ ที่จะรับสถานการณ์ทุกชนิด ร่าเริง แจ่มใส ทนต่อความยากลำบากไม่แสดงอาการท้อแท้ให้ผู้อื่นพบ เห็น และเช่นเดียวกับการศึกษาของ สุชาติ โสภประยูร และคณะ (2543 : 14-15) ที่ได้กล่าวถึง ลักษณะของการมีบุคลิกภาพที่ดี คือ เป็นผู้มีหน้าตาสดชื่น ร่าเริงอยู่เสมอ ไม่ว่าจะอยู่คนเดียว หรือ ต่อหน้าผู้อื่น อีกทั้งมองโลกในแง่ดี

4.1.5 ด้านสติปัญญา ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและ เหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความสนใจเรียนรู้เรื่องวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่ เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ในการบริหาร สถานศึกษาทำงานร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาต้องติดต่อประสานงานกันตลอดเวลา มีการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ก่อให้เกิดความร่วมมือกันดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารจึง จำเป็นต้องใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้ถูกต้องเหมาะสมส่วนผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อ ความสนใจเรียนรู้ด้านวิทยาการและเทคโนโลยี เป็นอันดับสุดท้าย อาจเป็นเพราะผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีภารกิจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารงานมาก และมีวิถีชีวิตที่ค่อย

ข้างจะเลยวัยกลางคน รวมทั้งในสถานศึกษาเกือบทุกแห่งจะมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเทคโนโลยีอยู่แล้ว เลยไม่จำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำในคุณลักษณะด้านนี้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรละเลยในการสนใจเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยี เพราะในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในเรื่องดังกล่าว ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนใจแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดความชำนาญ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลต่อไป สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธวัชชัย ยวงคำ (2551 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากในด้านของการมีทักษะในการสื่อสารที่ดี ทักษะในการคิดสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ไชยยันต์ เกิดเหมาะ (2544 : 28-29) ที่ได้กล่าวว่า ความสามารถทางด้านสติปัญญาเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งของผู้นำในการบริหารงาน โดยพิจารณาจากความสามารถทางภาษา กระบวนการติดต่อสื่อสารในองค์กรเป็นสิ่งจำเป็นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพราะความสามารถทางด้านภาษาทำให้ลดความผิดพลาดในเรื่องการติดต่อสื่อสาร สอดคล้องกับแนวความคิดของนักศึกษาไทยหลายท่านเกี่ยวกับลักษณะผู้นำว่า ผู้นำต้องมีความเฉลียวฉลาด สามารถปรับพฤติกรรมของตนเองได้ทุกสถานการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปรับสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและเกิดความพึงพอใจแก่ผู้ร่วมงาน เช่นเดียวกับ พรนพ พุกกะพันธ์ (2544 : 22-23) ที่กล่าวว่า ผู้นำที่ดีควรมีความเฉลียวฉลาด เป็นคนมีเหตุผล สามารถเข้ากับคนได้ทุกชั้นวรรณะ มีความสามารถเหนือระดับความสามารถของบุคคลธรรมดา นอกจากนี้ แคมป์เบลล์ (Campbell) (อาคม วัชโรสง. 2547 : 46) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของผู้นำจะต้องเป็นคนฉลาด มีไหวพริบ มีความตื่นตัวทั้งทางด้านสมองและร่างกาย สามารถใช้สติปัญญาทำงานที่ซับซ้อน และหาข้อสรุปจากข้อมูลได้ถูกต้อง ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีคุณลักษณะในด้านนี้

4.2 จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีทักษะการบริหารงานสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมาคือ ทักษะด้านเทคนิค และทักษะด้านความคิดรวบยอด นั้น ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยเป็นรายด้านดังนี้

4.2.1 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่าโดยรวมมีทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีทักษะการบริหารงานด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นข้อที่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีบทบาทต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของงาน ผู้บริหารไม่สามารถทำงานคนเดียวได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย ผู้บริหารจึงต้องสร้างการยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน โดยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

การแสดงควมมีน้ำใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เอาใจใส่ทุกข์สุขของบุคลากร เข้าใจครู สร้างแรงจูงใจให้ปฏิบัติงาน ประสานงานสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถควบคุมอารมณ์ แก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคลากรได้อย่างเหมาะสม จากบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการบริหารงานนี้ ผู้บริหารจึงต้องมีทักษะในการบริหารคน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แคทซ์ (Katz, 1974 : 90) ที่กล่าวว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพทุกระดับ ทั้งระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง ผู้บริหารทุกระดับจะต้องทำงานกับบุคคล และกลุ่มบุคคลในองค์กร ดังนั้น ความเกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวก สื่อสารในองค์กร แสดงให้เห็นว่า ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์มีความจำเป็นและสำคัญแก่ผู้บริหารทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้บริหารมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด อีกประการอาจเป็นเพราะ ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ต้องทำงานร่วมกับครูและบุคลากรในสถานศึกษา ติดต่oprสานงานกันอยู่ตลอดเวลา เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ก่อให้เกิดความร่วมมือกันดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องมีทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ค่อนข้างสูงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทิลลอสตัน (Tillotson, 1996:64-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางความคิดรวบยอด ของนักศึกษาสาขาการบริหารการศึกษา ระดับสูง Texas Association of College and University Student Personnel Administrators (TACUSPA) ซึ่งได้ศึกษาระดับความสำคัญของทักษะทั้ง 3 ตามทฤษฎี ของ Katz ได้แก่ ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางความคิดรวบยอด จากนักศึกษาสาขาการบริหารการศึกษา ระดับสูง ผลการวิจัยพบว่า ทักษะที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ได้แก่ ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกับ ชาตรี รัตนพิพิธชัย (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรัชย์ เหมือนนิรุทธ์ (2551 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้บริหารมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก และเช่นเดียวกับ พรรณี ใจเพิ่ม (2546 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ทักษะการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในอันดับแรก

4.2.2 ทักษะด้านเทคนิค ผลการวิจัย พบว่าโดยรวมมีทักษะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในเรื่องทักษะด้านเทคนิค คือ ความสามารถในการทำงานเฉพาะอย่าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการระบวนการ รวมทั้งใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เพราะผู้บริหารที่จะปฏิบัติงานในเรื่องใด ควรต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้งก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ เพื่อไม่ให้เกิดการผิดพลาดหรือการลองผิดลองถูก ซึ่งอาจจะทำให้เสียหายแก่

สถานศึกษาในภาพรวมและตัวผู้บริหารเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดาเรช และมาร์ช (Daresh & Marsha. 1994 : Online) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ทักษะที่สำคัญในการเริ่มต้นของผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ กับผู้ที่เตรียมตัวเป็นผู้บริหาร พบว่า มีการรับรู้ที่แตกต่างกัน โดยกับผู้เตรียมตัวเป็นผู้บริหารให้ความสำคัญกับทักษะด้านเทคนิคมากที่สุด สอดคล้องกับ ศักดิ์สิทธิ์ โดสมบัติ (2546 : บทคัดย่อ) พบว่า การใช้ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของครูจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในด้านความคิดรวบยอดทางด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิคอยู่ในระดับมาก

4.2.3 ทักษะด้านความคิดรวบยอด ผลการวิจัย พบว่าโดยรวมมีทักษะอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญในเรื่อง ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทาง และวางแผนหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารฝึที่จะพัฒนาศักยภาพตนเอง และทักษะด้านความคิดรวบยอดเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะสามารถวิเคราะห์ความสัมพัทธ์ของระบบต่าง ๆ ภายในสถานศึกษามาใช้ประโยชน์ในการบริหารงาน เป็นผู้กำหนดนโยบาย จุดประสงค์ และขอบข่ายงานได้อย่างเหมาะสมบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2540 : 69) และแนวคิดของ เดรก และโรว์ (Drake and Roe. 1986 : 30) ที่กล่าวว่า ทักษะด้านความคิดรวบยอดเป็นความสามารถที่จะประสานสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน และสามารถที่จะมองเห็นองค์การในภาพรวม ซึ่งผู้บริหารจำเป็นจะต้องรู้ถึงการพึ่งพาอาศัยของสิ่งต่างๆ หรือหน้าที่ต่างๆ ขององค์การและเข้าใจได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในส่วนหนึ่งจะมีผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ อย่างไรบ้าง เป็นความสามารถของผู้บริหารที่จะเข้าใจความซับซ้อนขององค์การทั้งหมด มีความสามารถในการมององค์การในภาพรวมเหมือนกับการมองของนกที่มองลงมาจากที่สูงมองเห็นภาพขององค์การทั้งหมด สามารถมองเห็นความเชื่อมโยงหรือความสัมพัทธ์ของสิ่งต่างๆ ภายในองค์การที่เรียกว่า “ทักษะทางมโนมิติ” สอดคล้องกับวิจัยของ เนาวรัตน์ แก้วสว่าง (2547 : บทคัดย่อ) เรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบความเป็นผู้นำกับการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ทักษะด้านความคิดรวบยอดมากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของทักษะด้านความคิดรวบยอด ซึ่งจะต้องมองภาพรวมของสถานศึกษาและศักยภาพของบุคลากรอย่างทะลุปรุโปร่ง มีวิสัยทัศน์ และเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงรู้ทันต่อเหตุการณ์อย่างทันท่วงที เพื่อที่จะกำหนดทิศทางและวางแผนในการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไปเช่นเดียวกับวิจัยของ สายทอง โพธิ์น้ำเที่ยง (2550 : บทคัดย่อ)

ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับงานบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด

4.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า คุณลักษณะผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย นั้น ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลโดยรวม และรายด้าน ดังนี้

4.3.1 คุณลักษณะผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การพิจารณาคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษานั้นต้องมีการสอบแข่งขันเข้าสู่ตำแหน่ง และต้องผ่านการอบรมตามหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งแล้วผู้บริหาร ยังต้องเตรียมพร้อมเพื่อรับการประเมินเลื่อนขั้นหรือตำแหน่งทางการบริหาร และการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้นไป ทำให้ผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดีและมีทักษะในการบริหารงาน และพัฒนาทักษะการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ นอกจากนี้อาจมีสาเหตุมาจากการปฏิรูปการจัดการศึกษา และการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ที่คาดหวังในกระบวนการจัดการศึกษาที่ช่วยยกระดับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ในสังคม เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาตื่นตัวในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบของตนเอง เห็นความสำคัญในการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อนำมาบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ นี้เองจึงเป็นสาเหตุให้ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับทักษะการบริหารงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วุฒิชัย วรชิน (2546 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า คุณลักษณะผู้นำมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร ในระดับสูง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัชชชัย ขวงคำ (2551 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ในระดับสูง เช่นกัน

4.3.2 คุณลักษณะผู้นำด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องของการมีสุขภาพกายแข็งแรงและจิตใจที่ดี มีผลต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เพราะปัจจุบันผู้บริหารมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก การมีร่างกายและจิตใจที่ดีจะมีพลังพร้อมที่จะเผชิญกับอุปสรรคและ

ปัญหานานาชนิดสุขภาพที่ดีส่งผลต่อทักษะการบริหารที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะทักษะด้านเทคนิคที่ต้องอาศัยความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายด้วย ดังนั้นผู้บริหารควรรักษาสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ พักผ่อนอย่างเพียงพอก็จะทำให้ร่างกายมีความสมบูรณ์แข็งแรงได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บังอร อินทราณี (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 5 พบว่า คุณลักษณะทางกายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543 : 113) ที่กล่าวถึงสุขภาพที่แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บนับเป็นลาบอันประเสริฐ การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงจะช่วยให้บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดี

4.3.3 คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาในการสื่อสาร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ ความสามารถ มีเหตุผล สอดคล้องกับแนวคิดของ ไชยยันต์ เกิดเหมาะ (2544 : 28-29) กล่าวถึง การเป็นผู้มีไหวพริบดี ฉลาด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถรวบรวมและแยกแยะ ความสามารถทางสติปัญญาเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งของผู้นำในการบริหาร ซึ่งอาจพิจารณาจากความสามารถทางภาษา เพราะความสามารถทางภาษาจะทำให้ลดความผิดพลาดในเรื่องของการติดต่อสื่อสาร อีกประการหนึ่งผู้บริหารเป็นผู้ที่มีการศึกษาที่ดีส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาโทและมีประสบการณ์ในการทำงานมานานส่งผลให้มีทักษะการบริหารงานที่ดี เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล มองเห็นภาพแห่งอนาคตของหน่วยงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ พระเมธีธรรมาภรณ์ (2541 : 7-9) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะผู้นำของนักบริหารต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) จักขุมา หมายถึง มองการณ์ไกล มีความฉลาดรอบรู้ สามารถใช้ความคิดอย่างชาญฉลาด ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Conceptual skill” 2) วิธโร หมายถึง จัดการธุระ ได้ด้วยดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีเทคนิควิธีที่จะทำงานได้สำเร็จได้ด้วยดี ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Technical skill” 3) นิสสยสัมปันโน หมายถึง พึงพาคนอื่นได้ เป็นผู้นำต้องสามารถในการสื่อสารหรือจูงใจให้ผู้อื่นทำงาน ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Human skill” นี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารในระดับสูง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เอकिन (Eakin. 1997 : 96) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเซนต์หลุยส์ (St. Louis) พบว่า คุณลักษณะของผู้นำอยู่ในระดับมากและคุณลักษณะที่จำเป็นต้องมีและทำให้ประสบผลสำเร็จคือ ความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบเฉียบแหลม มีความยืดหยุ่นในหน้าที่

4.3.4 คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารต้องทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ

เพื่อให้การดำเนินงานคล่องไปด้วยดี ฉะนั้นผู้บริหารที่มีลักษณะบุคลิกภาพที่ดี อันได้แก่ ลักษณะทางกายรูปร่าง สง่าผ่าเผย มีกิริยา วาจาที่สุภาพ มีศิลปะในการพูดโน้มน้าวให้บุคลากรเกิดความศรัทธาและร่วมปฏิบัติงาน มีความเสียสละ เอื้อเฟื้อต่อผู้ร่วมงาน วางตัวได้เหมาะสมกับบุคคล เวลา โอกาส และสถานที่ ลักษณะเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล ได้รับการยอมรับนับถือย่อมส่งผลต่อทักษะการบริหารงานที่ดี บุคลิกภาพดีมีชัยไปกว่าครึ่ง เพราะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน หากผู้บริหารมีคุณลักษณะดังกล่าวแล้วก็จะนำพาซึ่งความสำเร็จอย่างมีอานิสงส์ได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วุฒิชัย วรชิน (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะการจูงใจ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลภาวะผู้นำ เช่นเดียวกับ จิตธิญา ดอนสำราญ (2550 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่มากคือ เป็นคนน่าเชื่อถือ มีพลังสูง อดทนต่อความยากลำบาก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

4.3.5 คุณลักษณะผู้นำด้านความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ในการบริหารงานมานานทำให้เกิดความรอบรู้ในงานที่ทำหรือมีทักษะในงานที่ทำสูงย่อมมีความมั่นใจและผู้ที่บังคับบัญชาที่มั่นใจในตัวผู้บริหารด้วย รวมทั้งผู้บริหารมีความรับผิดชอบและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน อุทิศเวลาในการปฏิบัติงาน ลักษณะดังกล่าวย่อมส่งผลให้ทักษะการบริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอकिन (Eakin, 1997 : 96) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของโรงเรียนเซนต์หลุยส์ (St. Louis) พบว่า คุณลักษณะผู้นำอยู่ในระดับมาก และคุณลักษณะที่จำเป็นต้องมีและทำให้ประสบความสำเร็จ คือ ความรับผิดชอบ เช่นเดียวกับการศึกษาของแคมป์เบลล์ (Campbell) (อาคม วัตไชสง. 2547 : 46) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของผู้นำ คือ ต้องมีความรับผิดชอบสูง ขอบแสวงหาความรับผิดชอบ ผู้นำต้องฝึกทักษะที่จะรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเองที่จะรับผิดชอบในงานต่าง ๆ ที่ท้าทายความสามารถของตน

4.3.6 คุณลักษณะผู้นำด้านฐานะทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ตำแหน่งผู้บริหารมีคุณสมบัติด้านฐานะทางสังคม มีเกียรติ มีฐานะมั่นคง มีการศึกษาดี สามารถเข้าสังคม เข้ากับบุคคลอื่นได้ทุกระดับ รวมถึงการให้ความร่วมมือกับส่วนรวมและบุคคลอื่นในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาที่ผู้บริหารมีฐานะทางสังคมดีย่อมส่งผลต่อทักษะการบริหารงานดีมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการได้รับการยอมรับนับถือทำให้เกิดความเชื่อมั่น ทำให้ผู้ร่วมงานตั้งใจ

ทำงานหรือทำตามผู้นำด้วยความเต็มใจ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สกาเวิร์ตน์ ผู้สุข (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ จังหวัดชลบุรี เขต 3 พบว่า พฤติกรรมผู้นำอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการให้ความช่วยเหลือความร่วมมือกับส่วนรวม และด้านการให้การยอมรับนับถือ

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและปรับปรุงตนเอง หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายหรือโครงการเพื่อส่งเสริมด้านสุขภาพโดยการตรวจสุขภาพประจำปี มีชมรมการออกกำลังกาย และด้านสติปัญญาให้กับผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดอบรมเกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ

5.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักว่า ทักษะการบริหารนั้นไม่ใช่แค่เพียงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เท่านั้นที่สำคัญ แต่ควรพิจารณาถึงทักษะทางความคิดด้วย เพราะทักษะทางความคิดเป็นทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาได้ และเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างทักษะด้านอื่น ๆ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความคิด ภูมิปัญญา และวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

5.1.3 ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะผู้นำที่ดีอยู่แล้ว ควรรักษาระดับคุณลักษณะผู้นำในแต่ละด้านของตนเองให้อยู่ในระดับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมาย และมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

5.2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคีรีตัน และเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ รวมทั้งศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสาร ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

5.2.2 ควรเพิ่มเติมตัวแปรที่ศึกษาจากทักษะ 3 ด้าน ตามแนวคิดของ แคทซ์ (Katz) เป็นศึกษาทักษะ 5 ด้าน ตามแนวคิดของ เดรก และ โรว์ (Drake & Roe) โดยเพิ่มทักษะด้านความรู้ ความคิด และทักษะด้านการศึกษาและการสอน

5.2.3 ควรมีการวิจัยคุณลักษณะผู้นำกับทักษะการบริหารงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภายใต้สถานการณ์ทั่วไป และสถานการณ์วิกฤต เช่น การขาดแคลนบุคลากร การขาดแคลนงบประมาณ

5.2.4 ควรมีการเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับทักษะการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดอื่น ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สังกัดกรมสามัญศึกษา